

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 109/2023-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **hb Solar CZ s. r. o.**, Budovatelská 287/8, Praha, IČO 289 62 648, zastúpeného BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 25, Bratislava, proti uzneseniam Krajského súdu v Nitre č. k. 15Cob/33/2020-1979 z 24. januára 2022 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5Obdo/22/2022 z 26. októbra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. januára 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami všeobecných súdov v civilnom spore, ktoré navrhuje zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

II.

2. V spore o zaplatenie obchodnej spoločnosti v likvidácii ako žalobcu okresný súd rozsudkom z 5. septembra 2019 zamietol žalobu. Proti tomuto rozsudku podal žalobca odvolanie, v konaní o ktorom ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením z 24. januára 2022 krajský súd podľa § 64 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) konanie zastavil, keďže žalobca bol 23. novembra 2021 bez právneho nástupcu vymazaný z obchodného registra.

3. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ dovolanie. Tvrdil, že (i) zmluvou o postúpení pohľadávky z 1. októbra 2021 žalobca na neho postúpil žalobou uplatnenú pohľadávku, (ii) krajskému súdu 24. februára 2022 žalobca prostredníctvom advokáta žalobcu a sťažovateľa doručil návrh na zmenu účastníkov, (iii) pri nahliadnutí do spisu 8. februára 2022 tento advokát zistil, že v spise nebola zmienka o namietanom uznesení krajského súdu z 24. januára 2022 a (iv) namietané uznesenie krajského súdu z 24. januára 2022 bolo do elektronického súdneho spisu

vložené 28. februára 2022. Sťažovateľ z toho vyvodil, že krajský súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať procesné práva v miere porušenia práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) CSP, keďže krajský súd rozhodnutie antedatoval a nerozhodol 24. januára 2022, čomu nasvedčuje aj nesprávne založenie listín, keďže uznesenie krajského súdu je na skoršom liste ako návrh sťažovateľa. Podľa sťažovateľa ak by aj krajský súd uznesením z 24. januára 2022 konanie zastavil, nešlo o uznesenie, ktorým by bol viazaný, a preto po doručení návrhu 24. februára 2022 mal upustiť od zastavenia konania a mal rozhodnúť o návrhu na zmenu žalobcu.

4. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol, keďže rozhodnutím krajského súdu nebolo zasiahnuté do právneho postavenia sťažovateľa, a preto nie je osobou oprávnenou na podanie dovolania. Sťažovateľ nie je stranou konania podľa § 424 CSP, čo je dôvodom odmietnutia dovolania podľa § 447 písm. b) CSP. Zvýraznil, že žalobca bol bez právneho nástupcu vymazaný z obchodného registra 23. novembra 2021 a stratil procesnú subjektivitu. Preto je podružné, kedy došlo k uzneseniu o zastavení konania, keďže pre zánik žalobcu bez právneho nástupcu podľa § 33b ods. 2 druhej vety Občianskeho zákonníka zaniklo aj plnomocenstvo žalobcu advokátovi, ktorý už za neho nemohol podať návrh na zmenu žalobcu. Podľa najvyššieho súdu o zmene žalobcu bolo možné rozhodnúť len na návrh žalobcu v čase, keď mal procesnú subjektivitu a sťažovateľom tvrdené postúpenie pohľadávky nebolo procesne vykonané tak, ako to predpokladá § 80 CSP, keďže návrh bol podaný v čase, keď žalobca ako postupca už nemal procesnú subjektivitu. Po zániku žalobcu nebolo možné rozhodnúť inak, ako konanie zastaviť a je bez významu, či k vydaniu uznesenia došlo 24. januára 2022, keď tak, ako to vyplýva zo súdneho registra a záznamu, bolo uznesenie prijaté na neverejnom zasadnutí alebo 28. februára 2022, keď jeho písomné vyhotovenie bolo podľa § 394 ods. 2 CSP podpísané členmi senátu. K námietke o antedatovaní uznesenia krajského súdu a nesprávnom založení listín do spisu najvyšší súd uviedol, že k založeniu listín môže pri administratívnej dochádzke v časovom oneskorení, no to nemá vplyv na procesné práva strán. Rovnako k elektronickému evidovaniu rozhodnutí a ich elektronickému podpisovaniu dochádza s časovým posunom, čo však nie je dôkazom manipulácie so spisom.

III.

5. Podľa sťažovateľa rozhodnutím najvyššieho súdu došlo formalistickým výkladom CSP k odmietnutiu spravodlivosti. Odmietla procesné východisko, že návrh na zmenu žalobcu z 24. februára 2022 podal žalobca, a zdôrazňuje, že tento návrh podal sám. Oprávnenie podať dovolanie odvodzuje z toho, že aj podľa literatúry je na jeho podanie oprávnený aj advokát strany, čo platí aj pri postúpení pohľadávky. Podľa sťažovateľa najvyšší súd nezohľadnil, že žalobca návrh na zmenu nepodal, a on nemal inú možnosť, ako návrh podať sám. Preto nie je spravodlivý doslovný gramatický výklad § 60, § 80 a § 424 CSP, keďže sa nemôže domáhať zaplatenia riadne nadobudnutej pohľadávky a ani voči žalobcovi sa pre nepodanie návrhu nemôže domáhať škody. Tým mu bol odopretý účinný právny prostriedok, a tak došlo k porušeniu jeho ústavných práv.

6. K uzneseniu krajského súdu sťažovateľ namieta, že 28. februára 2022, keď vydal svoje uznesenie, nezohľadnil jeho návrh z 24. februára 2022. Poukazuje na to, že konanie vo veci začalo ešte v roku 2008 a o odvolaní krajský súd rozhodoval od roku 2020, no zrazu a urýchlene sa 24. januára 2022 uzniesol na zastavení konania, no rozhodnutie ešte 24. februára 2022 nemal

napísané a po jeho napísaní ho do spisu založil pred jeho skôr doručený návrh. Podľa sťažovateľa týmto uznesením podľa § 237 ods. 1 CSP nebol viazaný, keďže k tomuto následku dochádza pri uznesení, ktoré nebolo verejne vyhlásené, až jeho vydaním, pod čím treba rozumieť podpísanie jeho písomného vyhotovenia všetkými členmi senátu, k čomu došlo 28. februára 2022. Aj keby sa senát 24. januára 2022 uzniesol na zastavení konania, uznesením o zastavení viazaný nebol, a preto mal rozhodnúť o jeho návrhu z 24. februára 2022 a mal upustiť od zastavenia konania. Keďže tak nepostupoval, porušil procesné predpisy a znemožnil mu vymáhať riadne nadobudnutú pohľadávku, čím porušil jeho právo na spravodlivý proces.

IV.

7. Námietky sťažovateľa vo vzťahu k rozhodnutiu krajského súdu sú zhodné s jeho námietkami tak, ako uviedol v dovolaní proti tomuto rozhodnutiu. I keď dovolanie sťažovateľa bolo najvyšším súdom odmietnuté ako podané neoprávnenou osobou podľa § 447 písm. b) CSP, najvyšší súd sa so všetkými námietkami vecne vysporiadal, keďže sťažovateľom v dovolaní uvedená argumentácia bola rozhodujúca pre jeho záver o tom, že dovolanie bolo podané sťažovateľom ako neoprávnenou osobou. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o dovolaní sťažovateľa preto vylučuje právomoc ústavného súdu vo vzťahu k uzneseniu krajského súdu. Preto bola ústavná sťažnosť v rozsahu proti uzneseniu krajského súdu pre nedostatok právomoci podľa § 56 ods. 2 písm. a) a § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietnutá.

8. Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou (III. ÚS 391/09). Ústavný súd preskúmava len to, či zákony neboli vyložené spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08). Ústavný súd za protiústavné považuje tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 88/07). Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

9. Z hľadiska posúdenia dôvodnosti ústavnej sťažnosti je rozhodné to, či právny názor najvyššieho súdu, podľa ktorého je bez právneho významu, či krajský súd o zastavení konania rozhodol pred alebo po podaní návrhu sťažovateľa na jeho vstup na miesto žalobcu, keďže návrh bol podaný potom, ako žalobca zanikol bez právneho nástupcu, a tak by muselo byť konanie zastavené, je výsledkom zjavného právneho, a preto ústavne relevantného omylu. Tak tomu nie je, a preto bola ústavná sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde v rozsahu proti uzneseniu najvyššieho súdu odmietnutá ako zjavne neopodstatnená.

10. Podľa § 80 ods. 1 CSP ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou sa spája prevod práv, o ktorých sa koná, môže žalobca navrhnúť, aby do konania na jeho miesto vstúpil ten, na koho boli tieto práva prevedené. Tým došlo k zmene predchádzajúcej úpravy vstupu na miesto žalobcu tak, ako bola konštruovaná v § 92 ods. 2 OSP, podľa ktorého ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod práv, o ktorých sa koná, môže navrhovateľ alebo ten, na koho boli tieto práva prevedené, navrhnúť, aby do konania na miesto doterajšieho účastníka vstúpil ten, na koho boli tieto práva prevedené. Nielen z porovnania týchto ustanovení, ale aj zo znenia § 80 ods. 1 CSP vyplýva, že návrh na vstup na miesto žalobcu môže podať len sám žalobca, a to dovtedy, pokým sám má procesnú subjektivitu, teda podľa § 61 CSP má spôsobilosť na práva a povinnosti. Vo veci sťažovateľa bol návrh podľa § 80 ods. 1 CSP podaný až potom, ako spôsobilosť žalobcu na práva a povinnosti jeho výmazom z obchodného registra bez právneho nástupcu zanikla. Preto právny záver najvyššieho súdu o tom, že konanie by tak či tak muselo byť zastavené, nemožno považovať za zjavný právny omyl, ktorý by bol porušením uvedených ústavných práv sťažovateľa. Bolo na sťažovateľovi, aby pri uzavretí zmluvy o postúpení pohľadávok pri ochrane svojich práv postupoval tak, aby žalobca včas podal návrh podľa § 80 ods. 1 CSP. To platí o to viac, že žalobca a sťažovateľ boli zastúpení tým istým advokátom.

11. Právny názor najvyššieho súdu sťažovateľ označuje ako formalistický. K tomu treba uviesť, že ide o výklad procesných noriem, ktoré v tejto otázke svojim znením stanovujú pomerne jasný postup strán a súdu. Preto jasný príklon právneho názoru najvyššieho súdu k zneniu § 80 ods. 1 CSP nemožno považovať za formalistický v tom zmysle tohto slova, z ktorého by bolo možné vyvodit' porušenie ústavných práv sťažovateľa. Vzhľadom na to, že ústavne udržateľný je právny názor najvyššieho súdu o tom, že je bez významu, či krajský súd o zastavení konania rozhodol pred alebo po podaní návrhu sťažovateľa podľa § 80 ods. 1 CSP, je bez významu riešiť sťažovateľom nastolené otázky toho, či krajský súd skutočne o zastavení konania rozhodol pred podaním jeho návrhu alebo či bol týmto rozhodnutím viazaný. Rovnako s ním nemožno súhlasiť v tom, že či už rozhodnutím krajského alebo najvyššieho súdu mu bolo znemožnené vymáhať jeho riadne nadobudnutú pohľadávku. Z pohľadu prístupu sťažovateľa k súdu v jeho veci domôcť sa práva z pohľadávky, ktorú nadobudol zmluvou o jej postúpení, treba uviesť, že sťažovateľovi nič nebráni v tom, aby si svoje práva voči žalovanému dlžníkovi uplatnil žalobou.

V.

12. V pochopení nespokojnosti sťažovateľa na okraj možno uviesť, že nová procesná konštrukcia obsiahnutá v § 80 CSP, ktorá sťažovateľovi neumožňuje podať návrh na jeho vstup na miesto žalobcu, môže napriek tomu, že vychádza z predstáv štandardných kodifikácií procesného práva, vzbudzovať napätie, ktoré naznačuje potrebu doplniť náš civilný procesný kódex popri vedľajšej intervencii aj o hlavnú intervenciu. Možno poukázať na § 234 rakúskeho ZPO, podľa ktorého prevod pohľadávky, o ktorej sa vedie spor, nemá na spor žiaden vplyv a nadobúdateľ pohľadávky nie je oprávnený bez súhlasu žalovaného vstúpiť do sporu. Táto oproti § 80 ods. 1 CSP ešte prísnejšia konštrukcia je však vyplnená § 16 rakúskeho ZPO, podľa ktorého ten, ktorý si uplatňuje právo, o ktoré iní vedú spor, môže až do právoplatného rozhodnutia tohto sporu žalovať obe strany (hlavná intervencia). Obdobné stanovuje aj § 64 nemeckého ZPO, pričom túto konštrukciu dopĺňa v § 75 ZPO, ktorý žalovanému, ak je spor

o to, kto je jeho veriteľom, umožňuje, aby peniaze uplatnené žalobou zložil do úschovy s tým, že spor o ne budú ďalej viesť medzi sebou jeho sporiaci sa veritelia. Transplantácia zahraničných procesných konštruktov bez prebratia aj iných konštruktov týchto vyspelejších kodifikácií môže mať za následok subjektívne napätie z nespravodlivosti niektorých riešení. Toto napätie sťažovateľa je však bez rozmeru, ktorý by mohol viesť k záveru o porušení jeho ústavných práv.

13. Rovnako na okraj a znovu v pochopení nespokojnosti sťažovateľa treba uviesť, že je rozumne ťažko udržateľné, aby k rozhodnutiu, ktorým sa konanie končí, došlo bez toho, aby zo spisu, ktorý bol advokátovi sťažovateľa predložený s odstupom niekoľkých týždňov, nevyplývalo, že k takémuto rozhodnutiu došlo. Nie je však dôvod pochybovať o tom, že senát krajského súdu o zastavení konania naozaj rozhodol po neverejnej porade 24. januára 2022 tak, ako to predpokladá § 47 CSP. Rovnako nie je dôvod pochybovať, že o tom podľa § 54 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špecializovaný trestný súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov (nedá tento nezmyselne siahodlhý názov ďalej označovať len ako „spravovací poriadok“) bola spísaná zápisnica so všetkými jej náležitosťami, ktorá po podpise všetkých členov senátu a iných formalitách bola zalepená do obálky, ktorá podľa § 192 ods. 2 spravovacieho poriadku i v ten istý deň bola založená do sťažovateľovi pri nahliadnutí do spisu okresného súdu nepredloženého zberného spisu krajského súdu. Nejde však o problém porušenia ústavných práv sťažovateľa. Rovnako ako pri probléme naznačenom v predchádzajúcom odseku ide o problém dôvery a efektivity justície. To, že písanie simplexného rozhodnutia o troch stranách, ktorým krajský súd ukončil viac ako desaťročný spor, zabralo jeho senátu viac ako mesiac tak, aby sa o ňom konečne dozvedel sťažovateľ, potvrdzuje to, že dôvera v justíciu sa nedá budovať len tak, že všetky jej postupy a rozhodnutia budú súladné so základnými právami.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2023

Robert Šorl
predseda senátu